

Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Юридичний факультет

Кафедра приватного права

Білостоцький державний університет

(м. Білосток, Республіка Польща)

Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної онлайн конференції

23 жовтня 2020 року

м. Чернівці

Чернівці

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

2020

Редакційна колегія:

Гетьманцева Ніна Дмитрівна, доктор юридичних наук, доцент, завідувача кафедрою приватного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (голова);

Кіріак Оксана Василівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (відповідальний секретар);

Бутирський Андрій Анатолійович, доктор юридичних наук, доцент кафедри приватного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, суддя Господарського суду Чернівецької області;

Боднарук Микола Іванович, доктор юридичних наук, професор кафедри приватного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Процьків Наталія Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

П 685 **Правові** виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації : Матеріали I Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.) / [редкол.: Н.Д. Гетьманцева (голова), О.В. Кіріак (відпов. секр.) та ін.]. – Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 236 с.
ISBN 978-966-423-585-0

До збірника увійшли матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації» (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.).

Редколегія не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалу, що подано у рукописах.

Для науковців, аспірантів та студентів.

УДК 341.215.4-054.7(08)

порядок захисту індивідуальних трудових прав. Порядок захисту колективних трудових прав та інтересів регулюється законом України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)». У той же час необхідно відзначити, що законодавством детально не врегульовані примирні процедури, зокрема порядок проведення переговорів, залучення незалежних посередників, третейська процедура. Потребує удосконалення правове регулювання підстав та порядку оголошення страйку. Чинний закон не регулює порядку проведення попереджувальних страйків, страйків солідарності.

Потребує також і правового регулювання самозахист трудових прав, оскільки чинне законодавство взагалі його не регулює. Є лише норма закону України «Про охорону праці», яка передбачає право працівника відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля. Норма ст. 6 закону України «Про охорону праці» також передбачає відповідні процедури здійснення такого самозахисту.

Підсумовуючи, можемо зробити висновок про те, що захист трудових прав та законних інтересів працівників здійснюється як нормами процесуальних галузей права, так і нормами трудового права, та адміністративного права. Крім того необхідно підкреслити про наявність норм трудового процедурного права, які урегульовують процедури примирення та посередництва при захисті трудових прав та законних інтересів працівників.

Ірина Бутирська

кандидат юридичних наук, асистент
кафедри процесуального права
юридичного факультету.

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
(м. Чернівці, Україна)

i.butyrsk@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6827-9939

МІГРАЦІЯ БАНКРУТІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Банкрутство є крайнім заходом, до якого вдається боржник, неспроможний розрахуватися зі своїми кредиторами. Природньо, що наважившись на такий серйозний крок, боржник починає шукати різноманітні варіанти полегшення свого становища та найкращі умови для списання своїх боргів. Дуже часто одним із шляхів зміни умов провадження у справі про банкрутство стає зміна місця проживання боржника. Адже, як правило, справа про банкрутство розглядається судом саме за місцезнаходженням боржника.

Як відомо, залежно від характеру меж, які перетинають мігранти, виділяють два типи міграції: внутрішня і зовнішня [1, с. 9]. Міграція банкрутів, як показує світовий досвід, також буває внутрішня і зовнішня.

Хвиля зовнішніх міграцій банкрутів свого часу охопила Великобританію. Так, законодавство Великобританії є дуже лояльним до банкрутів і дозволяє буквально за 12 місяців неплатоспроможним боржникам почати своє фінансове життя «з чистого аркушу». До брексіту стати банкрутом в Англії могла будь-яка особа з Європейського Союзу (далі – ЄС), для якої Великобританія є центром своїх основних інтересів, для чого достатньо працювати або займатися підприємницькою діяльністю на території цієї країни протягом 6-8 місяців. Відповідно до Регламенту Ради Європи про провадження у справах про неплатоспроможність від 29 травня 2000 року, рішення суду однієї з держав-членів ЄС, яке відкриває основне провадження про неплатоспроможність боржника, повинно визнаватися та виконуватися іншими державами-членами ЄС без додаткових формальностей та відповідно до законодавства тієї держави, в якій було отримано рішення суду.

Як зазначається експертами, іронія у застосуванні вказаного регламенту на практиці полягає в тому, що законодавці ЄС всіма силами прагнули уникнути такого явища, як «forum shopping». Під «forum shopping», у даному контексті, слід розуміти можливість використання судової системи держави з максимально сприятливими по відношенню до боржника законами про банкрутство. Іншими словами, регламент повинен був завадити позичальникам робити те, що вони роблять у наші дні: брати кредити в одній країні, а ставати банкрутами в іншій [2].

Як наслідок, Великобританія стала напрочуд популярною країною для так званих «банкрутів-туристів» з інших країн – особливо Німеччини, Ірландії, трохи менше – з Франції, Латвії та ряду інших країн [3].

Тепер, після брексіту, проблема міграції банкрутів з країн ЄС до Великобританії відпала, однак між іншими державами-членами ЄС потенційні банкрути і надалі можуть мігрувати в пошуках кращих умов для відкриття провадження у справі про свою неплатоспроможність.

У США «банкрутський туризм» також є досить поширеним явищем. Американський науковець Samir D. Parikh з цього приводу відзначає, що хоча його часто ганьблять, банкрутський туризм є практикою з невизначеними наслідками. Тим не менше, чинне законодавче середовище в ЄС агресивно обмежує практику. Науковець стверджує, що цим ЄС підриває свої ключові цілі економічної політики. Насправді, контрольований туризм у справах про банкрутство – такий, як це очевидно в США – допоможе створити судові центри оптимального законодавства та досвідчених юристів. Ця оцінка може здатися надмірно оптимістичною, але це явище оживило систему банкрутства США протягом останніх 30 років [4, с. 61].

21 жовтня 2019 року в Україні набув чинності Кодекс України з процедур банкрутства (далі – КУЗПБ), який, з-поміж інших нововведень, запровадив в Україні інститут банкрутства фізичних осіб. У зв'язку з цим актуальною для України стає проблема внутрішньої міграції боржників – фізичних осіб: зміна реєстрації свого місця проживання з метою зміни територіальної підсудності справи про неплатоспроможність.

Така «схема» не є новою для України. Ще за часів дії Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» боржники – юридичні особи часто змінювали своє місце реєстрації для зміни територіальної підсудності справи про банкрутство. Так, суддя Вищого господарського суду України Поляков Б.М. у справі № 904/9284/14 висловив окрему думку, відповідно до якої:

«Справа про банкрутство Підприємства Укоопспілки «Броварська Пересувна Механізована Колона», м. Дніпро, є яскравим прикладом реалізації через процедуру банкрутства «чорних» схем з неповернення банківського кредиту. Сутність такої схеми полягає в наступному: ініціювання справи про банкрутство в іншому регіоні, ніж тому, де знаходиться майно боржника... Як вбачається, справа про банкрутство Підприємства Укоопспілки «Броварська Пересувна Механізована Колона» порушена господарським судом Дніпропетровської області за заявою ТОВ «Траймакс Інвест» у грудні 2014 року. При цьому відповідно до наявного в матеріалах справи витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців станом на 04 грудня 2014 року боржник з моменту державної реєстрації у 2003 році до квітня 2014 року був зареєстрований а отже здійснював господарську діяльність у м. Бровари Київської області, проте 09 квітня 2014 року (тобто, напередодні порушення справи про банкрутство) змінив місцезнаходження на м. Дніпро» [5].

Стосовно фізичних осіб – боржників на сьогодні дуже складно відслідкувати факти внутрішньої міграції потенційних банкрутів, оскільки КУЗПБ хоч і передбачає, що справа про неплатоспроможність фізичної особи розглядається господарським судом за місцезнаходженням боржника, однак не вимагає від господарського суду перевіряти, протягом якого часу боржник проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного господарського суду. Разом з тим, практика застосування КУЗПБ показує, що зміна місця реєстрації боржника для вибору «зручного» господарського суду – поширена практика.

Експерти розділяються у своїх думках, чому так відбувається, але зрозуміло одне – часто боржник переїздить з місця на місце виключно з метою отримати контроль над судовим процесом. Так, у результаті зміни суду контроль над процедурою переходить до боржника або ж кредиторів, які діють в інтересах боржника. Таким чином, наноситься шкода інтересам інших кредиторів, оскільки вони не можуть отримати належні їм кошти [6].

Вважаємо, що з метою недопущення подібних зловживань з боку потенційних банкрутів, у КУЗПБ необхідно передбачити вимогу до боржника бути зареєстрованим на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного господарського суду, хоча би протягом одного року.

Список використаних джерел:

1. Риндзак О. Т., Біль М. М. Міграція і механізми її регулювання: понятійно-термінологічний дискурс. *Міграція в умовах трансформації регіональних ринків праці України: механізми регулювання* / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. С. 7–13.

2. Смоленко А. Волна мигрантов-банкротів із ЕС захлестує Англію. URL: <https://rus.delfi.ee/projects/opinion/volna-migrantov-bankrotov-iz-es-zahlestyvaet-angliyu?id=26522197> (дата звернення: 10.09.2020).
3. O'Carol L. Ireland turns to bankruptcy tourism. *The Guardian*. 2011. 18 Feb. URL: <https://www.theguardian.com/business/2011/feb/18/ireland-property-crash-bankruptcy-tourism> (access date: 10.09.2020).
4. Parikh S. Bankruptcy Tourism and the European Union's Corporate Restructuring Quandary: The Cathedral in Another Light (November 1, 2019). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3479454> (access date: 10.09.2020).
5. Окрема думка судді Вищого господарського суду України Полякова Б.М. на постанову Вищого господарського суду України від 15.08.2017 у справі господарського суду Дніпропетровської області № 904/9284/14. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68400496> (дата звернення: 10.09.2020).
6. Банкроты-мигранты – что заставляет должников перебираться из области в область? URL: <https://bankrotom.ru/Bankroty-migranty-chto-zastavlyaet-dolznikov-perebiratsya-iz-oblasti-v-oblast> (дата звернення: 10.09.2020).

Андрій Бутирський

доктор юридичних наук, доцент
суддя Господарського суду Чернівецької області
(м. Чернівці, Україна)
andreyv76@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3225-7017

«ПРОЦЕСУАЛЬНІ МІГРАНТИ» У ГОСПОДАРЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ: ЗЛОВЖИВАННЯ ЧИ ПРАВО

Проблема територіальної юрисдикції (підсудності) не є новою для господарського судочинства, оскільки досить часто виникають проблемні питання щодо того, який саме місцевий господарський суд має вирішувати господарський спір.

За загальним правилом, згідно ч. 1 ст. 27 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України), позов пред'являється до господарського суду за місцезнаходженням чи місцем проживання відповідача, якщо інше не встановлено цим Кодексом. ГПК України взагалі передбачає три види територіальної юрисдикції: загальну, альтернативну та виключну. І здавалось би, все чітко і зрозуміло вказано у ГПК України:

– загальна територіальна юрисдикція передбачає розгляд справи за місцезнаходженням чи місцем проживання відповідача;

– альтернативна територіальна юрисдикція надає позивачеві право вибору суду, до якого звернутися (позови у спорах за участю кількох відповідачів можуть пред'являтися до господарського суду за місцезнаходженням чи місцем проживання одного з відповідачів; позови у спорах, що виникають з договорів, в яких визначено місце виконання або виконувати які через їх особливості можна тільки в певному місці, можуть пред'являтися також за місцем виконання цих договорів тощо);

– виключна територіальна юрисдикція передбачає вирішення певного господарського спору у конкретному господарському суді (спори, у яких відповідачем є Кабінет Міністрів України, міністерство чи інший центральний орган виконавчої влади, Національний банк України, Рахункова палата, Верховна Рада Автономної Республіки Крим або Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські ради або обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації, а також справи, матеріали яких містять державну таємницю, розглядаються місцевим господарським судом, юрисдикція якого поширюється на місто Київ).

Однак, як показує практика, дуже часто сторони господарського процесу намагаються штучно змінити територіальну підсудність своєї справи. Як зазначає адвокат А. Ніколаєнко, мотиви для створення «штучної» підвідомчості або підсудності можуть бути різними: від бажання, щоб розгляд справи відбувся у потрібному позивачеві місці (території), до зацікавленості у розгляді справи в іншій юрисдикції, де склалася більш позитивна практика у відповідній категорії справ [1]. Таку штучну зміну територіальної підсудності можна умовно назвати «процесуальною міграцією».